

Dne 3. února 1339 koupil některé statky i s podacím kostelním opat Hroznata pro klášter Opatovský od Vaňka ze Ždánic za 65 kop gr. čes. V době té byl již stávající kostel farním a připomíná se v listinách z té doby, plebán Diviš.

Z toho soudíme, že starý dřevěný kostel v Ždánici byl vystaven od mnichů Břevnovských, sídlících zde na blízku v celle, založené vladykou Mikulcem /psané Mikulové/ v létech asi od r. 1043. jichž řádová povinnost byla stavěti kostely a je opatřovat.

Kyž pak po mniších Břevnovských, vstoupil v život nový klášter Benediktinský r. 1086. králem Wratislavem založený v sousedních Opatovicích. pokračováno ve vzdělávání krajiny zdejší; a tu patrně, aby klášter získal právo podací v Ždánicích /tehdy velice důležité to právo a významné/ přihlížeje asi spolu k chatrnému stavu zdejšího dřevěného kostela, zakoupil opat Hroznata některé pozemky od majitele statku Vaňka ze Ždánic i s právem podacím za 65 kop gr. čes. a jal se konati ještě téhož roku 1339 přípravy k zbudování nové kamenné svatyně, jejíž původní sloh souhlasí a odpovídá době první pol. XIV. století. /kostel celý ze dříví stavěný, vlastně sroubený, zachoval se po dnes v obci Slavětíně u Nového Města n. M. /: Založení kostela nese na sobě ještě všechny známky z doby předchozí ze slohu románského ku ranní gotice /Zajímavým jest, že stejný půdorys mají kostely: v Michalovicích, Ostrově, Srbei a Zahradce/.

Kostel sestává z kněžiště a z lodi. Kněžiště tvoří čtverec opatřený na obou koncích rozích opěracími pilíři, a měří šířky 5.87 m a kloubky 5.90 m. síla zdiva 1.15 m. Opatřeno jest klenbou křížovou, gotickou, kamenná žebra jsou tvaru hruškovitého.

Okno v průčelí dosud neporušené jest úzké, bez ozdob, mírně lomeného obloučku. Výška měří 160 cm, šířka toliko 10 cm. Vítězný oblouk jest lomený. Oltářní stůl měří 1.90 m a 1.20 m výšky.

Na levé straně jest původní okénko, nahoře kulaté a měří 36 cm šířky a 84 cm výšky a opatřeno starou mřížkou, poněvadž původně zde nestávala sakristie a tudíž okénko toho vedlo na hřbitov. Okno v kněžišti na pravé straně není již původní.

Loď tvoří obdélník a měří 14 metrů délky a má tři okna od vchodu po pravé straně. Původně osvětlovala loď tři úzká gotická okna vysoká, která byla bohužel při pozdější opravě vylámana za účelem rozší-

ření, čímž stavba celá na svém původním významu v historické ceně velice utrpěla a jest poškozena.

Původní stavba, neměla sakristie zvláštní. Tato byla v pozdější době teprv přistavěna a vchod z kněžiště vedle malého okna úzkého prolomen do nové sakristie. Vchod nemá kameného ozdobného ostění, a jest spodivením ža se malé původní okénko zde vedle vchodu zachovalo. Loď kryta byla stropem dřevěným, trámčovým rozděleným a proto hlavní zdi lodí nemají sesilujících opěrných sloupků zevně. Průčelí kostela zachoval se původní kamenný gotický portál, čtverhranný, pěkně tesaný, jakož i původní těžké dubové dveře s gotickými závěsy a zámkem.

Nad průčelním vchodem zachovala se dvě úzká gotická okna k osvětlování dřevěného kuru.

Na levé straně lodě zachoval se též původní, profilovaný kamenný portál, krásné práce, nahoře ozdobený hlavou, patrně to podobiznou zakladatele/bohužel častým bílením je poškozena/

Krov vyspký, cihlovými kurkami krytý a opatřený četnými ochrannými štíty, původně ozdobenými ozubením.

Zdivo jest z černého lámaného kamene z Hory Kunětické. Nynější dlažby sestává z pískovcových kamenných desk.

Nad lodí bývala vížka se zvonkem, zvaným "sanktusník".

Kostel byl uvnitř celý polychromován i se stropem dřevěným. Nástěnné malby líčily život sv. Václava a strop ozdoben byl vinnou révou. Bohužel dřevěný původní strop zničen byl chatrností střechy a freskové obrazy zabíleny jsou vlastně zakryty novou obmítkou, při vylamování čili rozšiřováním oken v r na nenahraditelnou škodu starobylé této svatyně. Svědkem této neblahé restaurace byl kostelník p. Ant. Črnohorský nar. as 1837 v Ždánicích.

Událostmi jež následovaly a jimž ani tento chrám Páně bohužel nezůstal ušetřen, stalo se, že z původního zařízení kostela uvnitř ničeho se nám nezachovalo, ba ani písemné zprávy jsme nemalezly o jeho vnitřní původní úpravě. Tokiko jest zjištěno, že u kostela na hřbitově stávala stará zvonice, sroubena z dubového trámů a - kostnice taktéž dřevěná.

Kostel stojí na půdě zvýšené. Kolem jest starý hřbitov, obehnaný do kruhu hradební zdi kamennou, která původně byla vyvýšená a cimbuřím

opatřena. Výběžky tyto byly cihlovými kurkami kryty.

Rovněž hlavní brána na hřbitov byla ozubenou zdí opatřena a po levé straně byla malá branka pro osobní vchod do kostela. Celkový pohled byl malebný a činil dojem tvrze,

V které pak následující době přikročeno bylo k poboční přístavbě kostela pro zřízení sakristie nelze nyní určit pro nedostatek zpráv archivních.

Sakristie má valenou klenbu a v průčelí jedno úzké gotické okénko avšak též bez ozdob.

Poněvadž zdivo sakristie jest nyní kryto úplně novou obmítkou vše zakrývající, nebylo lze nic bližšího zjistit zdiva samého, toliko zdá se že nárožní opěrací pilíře byly pozděj přistavěny za účelem nutného sesílení spodního zdiva, když přikročilo se na přistavění nové kamenné věže usamého kostela, na místě dosavadní dřevěné zvonice, která byla stářím sešla a pro nebezpečí snesena býti musela.

Kterého pak roku kamenná věž nynější ku kostelu byla přistavěna, nelze rovněž dnes s určitostí udati. Snad se to podaří až rozluštěna bude záhada se starou kamenou deskou, bohužel od vody téměř již zcela zničenou, na které stopy nápisu je 1610 se nacházejí. Ale trochu světla podává zpráva zachovaná v archivu arcibiskupské v Praze ze dne v které jedná se o komissí za účelem zvonice. Kdo by byl stavitelem věže Ždánické, nepodařilo se mi zjistiti. Věž jest mohutná a činí imponující dojem. Zvedá se do výše 21 m. a ozdobena jest římsou s cimbuřím. Vrchol věže tvoří hranol /z cihel/ na způsob věži u kostela sv. Jiří na hradě Pražském. Okna věžní jsou široká a málo lomená což by nasvědčovalo pozdějšímu původu. Hrot věže zakončen jest křížem, ale druhdy tam býval kout, který byl větrem ulomen.

Věž kostelní zbudována jest z černého lámaného kamene z lomů pod horou Kunětickou.

Na cimbuří nalézá se vtesaný letopočet, avšak nyní již nejasný.

Věž měří výšky 21 metrů. a hranol věže 11 m 50 cm.

Výška celé věže 32 m 50 cm

Výška kostela se štítem měří 16 m 30 cm Délka lodi chráové 14 m mimo kněžiště. Věž kostela jest téhož slohu jako věže ve Všerubech

Stolanech a Opatovicích.

Na věž vedou zvonící poboční dřevěné schody /nad sakristii/ a uvnitř pak na dubové stoličce zavěšeny jsou nyní čtyři krásné zvony, z nichž velký váží 15 centů. V okně věžním zavěšen jest zvláště zvonek malý, který dříve býval ve věži nad lodí kostelní /řečený krovák/ jak již v předu jest poznamenáno. Při opravě prohnílého krovu, na věžku se již patrně nedostalo.

Velký zvon zasvěcený sv. Václavu má tento nápis: Anno Domini MCCCCVIII ad honorum Dei Omni potentis atque Sancti Wenceslai facto est haec campana major per Andream D....? impensi Parochiae Zdaniensis - Orate Omni potentem - Deum pro benefactoribus nostris' Druhý zvon váží 12 centů a má tento nápis: "Létha Panie MDLXXXII slyt gest tento zvon k czti a chwale Boží od mistra Elyasse Stodoly v Hradci Králové nad Labem"

Třetí zvon, váží 2 centy nápisu nemá. Jest zvaný "poledník".

A čtvrtý zvon váží 25 liber, zván "umíráček" nápisu nemá.

Pátý zvonek zavěšený mezi oknem, nějakou značku nemá.

Tyto čtyři zvony jsou harmonicky sladěny a vzbuzují posvátný dojem při vyzvánění večerním a svátečním.

I v kostele zdejších bývaly pohřbívány v lodi přední osoby. Tak zachoval se náhrobní kámen z r. 1599, který byl nad hrobem faráře Jana Meytského a má tento nápis: Sub hic mole jacet Joannes Meytzenus, polyhyster alias pastor Zdanicucensis. Anno Domini 1599"- Vprostřed odznak kněžský, kalich s hostií. Kámen ten později byl z dlažby vyzvednut a sloužil za oltářní desku, ovšem velice hrubou a při další nové vnitřní opravě, byl z kostela odložen a jest nyní na hřbitově. /udá se že i v sakristii uprostřed byla buď hrobka neb nějaké sklepení.

Vzácný souzvuk zdejších zvonů mně upoutal a mile dojal. Pronikavý hlásek veského "klekáničku" právě tak jako vážný hlahol zvonů zaznívajících z věže chrámové v rodišti našem utkví nám z dětských let v mysli tak trvale, že ještě když po mnohých létech přicházíme navštívit otčiny, oživují zájem celé představy z dob dávno minulých a mimoděk vrací nám aspoň na chvílku v mysli mladost uplynulou, tak že dojmu se neubráníme.

Mnohý z těchto zvonů jest svědkem dávných věků, jest vzácnou památkou historickou neb uměleckou a-- doprovázel naše předky / na

jejich cestě poslední.---

Jako všechna středověká umění, i zvonařství mělo první své sídlo v klášteřích a mniši byli výtečnými zvonaři. U nás v této příčině vynikal klášter Sázavský za opata Božetěcha. Když pak v třináctém století zakládala se města královská zařídily se v městech i dílny konvářské i zvonařské. V Hradci Krá. byli zvonaři:

Eliška Stodola v letech 1575 - 1598.

Šimon Stodola " 1601 - 1611.

Ve spisu Branišově "ozvonu" z r. 1892 s. 22 čteme: "z času Václava IV. jsou datované zvony: mimo jiné... V Ždánicích od neznámého jinak mistra Ondřeje Dendracy z r. 1408."

--- "Zvon zní, zvuk jeho pomijí,
tak i nás zde jest na chvíli..."

Na věžní komoře Ždánické, zvané "Eliška" nachází se na obmítce na zdi červenou barvou nápis: "Letha Panie 1629. Tato wieżie gest opiet znouu obmítnuta a bílena i s chrámem tímto i zdmy geho a to z nákladu tohoto chudého zadussi a poctiwych Pánu osadních za zprawy Mikulasse Kunata, Salomona Machuty, Girzika Ziaby, Petra Žaldana kostelníka starssiho, toho czasu za sprawce czirkewního dustogneho Patera Bartolomiege Quardiana.-

Ne nám Pane, ne nám chwala - Ale gmenem Twemu swatému - Aby se od nás wssech dala - Nech se diege a ne ginemu - "Psál S. Chrud.

Nad průšelním vchodem do kostela zachoval se tento nápis pod obmítkou provedený gotickým písmem: 1629 "Letha Panie na den sv. Wacslawa za kostelníka Přimlouwejte se za wykoupení nassich dussi..." Farní archiv byl v roce 1615 přenesen do zámku Pardubického, jako patronátnímu úřadu, kde bohužel byl zničen. /Dopi p. Václ. Diviše Čistického ze dne 6. února 1911.

Politické, válečné a náboženské bouře v šestnáctém století u nás panující, přinesly mnoho rozvratů ve všech směrech života veřejného i církevního. Důsledkem toho mnohý kostel spustnul, neb byl i oloupen o své historické neb umělecké památky.

Důležitý toho doklad pro náš kostel zachoval se nám v knížecím-arcibiskupském archivu v Praze, v podané žádosti ze dne 2. března r. 1595 hejtmana na Pardubicích, aby kostel Ždánický "po dva roky zůstával bez faráře, aby kostel jsa v spustlém stavu mohl býti ~~zúšlechťen~~ z ušetřených příjmů náležitě opraven.- Dopis zní:

Službu swa wzdyekny powolnou Wassi knížeci Milosti wzkazují. Nej-
důstojnějssi v Bohu Otci oswicené kníže a Pane, Pane mně milosti
wě a laskawě přízniwy! Wšemohúcí Wěčnej Pán Bůh rač dátimabyšte
zdrávi byli.-na wssem dobře a šťastně se jmíti ráčili; toho Wam
knížecí Milosti na Panu Bohu žádajíce přejí wěrně rád.

Psaní Wassí knížecí milosti, které mi na správu kněze Jana Měcho-
wického, na ten čas faráře Bílského, činiti a jej týmž psaním Wam
knížecí Milosti na faru Ždánskou, kteréž že by bez sprwce cirkevní.
ho ode svou let a wejše zůstáwati měla, dosazowati ráčíte, z přečte-
ní jsem porozuměl.- I jest mi vpravdě dle téhož kněze Měchowické-
ho s nemalým podiwením, že jest knížecí Milost takowou omylnou
zprávou v příčině té zaneprázdniti směl;- neb mohu Wassi knížecí
Milost oznámiti, že teď teprwa před desíti nedělemi kněz Jan Měl-
nický, kterýž na též faře Ždánické pořad od dwaceti pěti lét a
wýše bytnosti zůstával, prostředkem smrti z tohoto swěta sešel a
před nim jiní správcowé od mnoha let, co pamět bez spravce duchow-
ního prázdna nebyla; bytností jsou tu byli, skrze což fara, kostel
i zwonice k welikému spusštění.- Wšak jsem i toho na poručení Wassi
knížecí Milosti nepominul a obeslawssi před sebe osadní téhož kos-
tela Ždánického, jimsem psaní Wassi knížecí Milosti o známost
wedl.-...a poněwadž osadní kostela Ždánického předkládají obzvláš-
tě toho vlastní potřebu ukazujíc, přednassejice od mnoha let pořad
na té faře zprávce cirkewni, jak kostel tak fara zwonice i jiné při-
ležitosti na nejwyssí spusštění jsou, což se očitě spatřuje, a to
brzkého opatření potřebuje. K Wassi knížecí Milostí wedle nich se
přimlouwaje za to služebně žádám, že k snažné a slučné žádosti je-
jich k tomu aby rok neb dvě léta bez bytnosti správce cirkevního
na též faře /wssak majíce sobě k přísluhowani jím slowem Božím
a Swatostmi Krystem Pánem nařízenými některého faráře blízce jich
přisedícího zjednaného/zustáwati mohli a w tom čase kostel, zwoni-
ci, faru i jiné, což zapotřebí jest, aby spraviti dali, laskawě po-
woliti ráčíte.- A já se toho Wassí knížecí Milosti, co tu k při-
mluwě mé učiniti ráčíte, wselijakou wolností odsloužití nepominu.
S tím wám knížecí Milost v mocnou ochranu Pána Boha Wšemohoucí-
ho poručena činím.-

Datum na Pardubicích we čtwerfek po Neděli postní slowe Oculi léta
1595 Wassi knížecí Milostí v službách powolný Fridrich z Wilden-
steina JMC hejtmar

Toho času byl knížetem-arcibiskupem Pražským Zbyněk pod jehož právomoc kostel a fara Ždánická též náležela.

Dopis zde uvedený nachází se v arcibiskupském archivu v Praze. Rec.ab anno 1595.orig.V témže arcibisk.archivu nachází se také žádost z r.1595,bez datum-v níž "Rychtářové,konšelé a všickni osadní k záduší kostela Ždánického přináležející, mimo jiné odůvodňují žádost,aby se důchody farní na úpravu kostela a zvonice obrátiti mohly.- a praví: ...i pan místohejtman a jiní služebníci Jeho Milostí Císařské,očité spatřiti ráčili,že veliká a nevyhnutelná vlastní toho potřeba jest,aby jak fara tak i kostel,zvonice a jiné věci brzce a rychle,ač chtě-li-li bychom se větší škody při tom uvarovati,k opatření přišly.- Nebo to všecko na nejvyšší spuštěno jest.-W čemž Waší Milost za laskavou ochranu a opatření jakožto poddaní Jeho Milostí Císařské prosíme.

V dopise kněze Pavla Wamberského ze Ždánic z r.1597.~~zde~~ dovídáme se: ...že byly zde páni komisaři z Prahy,strany ohledání věže při kostele--"

K provedené napotom stavbě věže kamenné při kostele.vztahuje se pamětní deska z roku 1610 ? která nyní na štítě kostelní střechy, mezi věži pod žlabem jest zasazená,a bohužel od okapu zničena jest. Avšak teprv roku 1629 byla oprava kostela dokončená,jak o tom pamětní nápis uvnitř věže hlásá.

Přestavba kostela byla pronikavá a změnila bohuželúplně původní vnitřní vzhled a starobylé zařízení.

Starý dřevěný strop,chatrností střechy byl zničen a musel být snesen.Na místě toho přikročeno ku sklenutí lodi.A poněvadž hlavní staré zdivo kostela nebylo zevně sesíleno opěracími sloupky,vystaveny nové úpdüerné pilíře uvnitř kostela a na těchto založena lunetová klenba /bez žeber/která výšku kostela uvnitř značně snížila a stlačila.-

Dále nebylo pamatováno tehdy na nutnou ventlaci,a následkem toho vyvinula se uvnitř vlhkost. Vnitřek kostela touto těžkou klenbou utrpěl a jest spodivením,že tímto velkým zatížením a rozepnutím klenby,staré ~~pomístáníx~~ zdivo kostelní,tlaku nepodlehlo,zejména když ještě oslabeno bylo prolomením širších oken na pravé straně lodi.

Nově zřízený chrám Páně byl znovu vysvěcen na den památky sv. Václava, dne 28. září 1629 jak o tom původní nápis nad průčelním vchodem do kostela, hlásá:

Letha Panie 1629 na den sw. Wacslawa za kostelníka.... Přimlouwej-
te se za vykoupení nassich dussi.

Přestavba kostela byla pronikavá a změnila bohužel úplně původní vnitřní vzhled a starobylé zařízení.

Starý dřevěný strop, chatrností střechy byl zničen a musel býti snesen. Na místě toho bylo přikročeno ku sklenutí lodi. A poně-
vadž staré zdivo kostela nebylo zevně sesíleno opěracími sloupky
vystavěny nové podpůrné pilířky uvnitř kostela a na těchto zalo-
žena limetová klenba/bez žeber/, která výšku kostela uvnitř značně
snížila. Dále nebylo pamatováno tehdy na nutnou ventilaci, a nás-
ledkem toho vyvynula se uvnitř vlhkost. Vnitřek kostela touto těž-
kou klenbou utrpěl, a jest s podivem, že tímto velkým zatížením a r
rozepnutím klenby /staré zdivo kostelní tlaku nepodlehlo, zejména
když ještě ~~zdivo~~ bylo oslabeno prolomením širších oken na pra-
vé straně lodi.

Nově zřízený chrám Páně byl znovu vysvěcen na den památky sv. Vác-
lava, dne 28. září r. 1629.

Dle zachované relace z roku 1677 byl kostel Ždánický-jako filiál-
ní-přidělen k sousední farni Osické, avšak psal se stále farním.
Farář Osický, Jiří Krystof Hájek, pořídil v kostele Ždánickém tři
nové oltáře ze soch od řezbáře Zacha ? z Litomyšle provedených.
/Zachové byla sterá rodina řezbářská v kraji zdejší usídlena.
Syn Jana, Zacha, Václav byl řezbářem na Vys. Mýtě od něhož mnoho
kostelů bylo vyzdobeno. A vnuk Jiří Zach byl architekt a archeo-
log, a působil jako spisovatel a ředitel vyšší reálné školy v
Kutné Hoře, kde zemřel 5. října 1887.-Výr. zpr. Vyšší realky v Kut.
Hoře za rok 1888/,

V r. 1774 zřízen byl v kostele nový hlavní oltář v duchu své doby,
ve slohu rokokovém, od zdejšího řezbáře Jana Zacha z Pardubic.
Avšak r. 1837 byl kostel opět ve velmi spustlém stavu, jak současný
správce kostela ve farní knize zaznamenal: Střecha byla děravá
všude prosakovala a okna vytlučena.-Na hřbitově stála polozboře-
ná kostnice; v r. 1838 byla zcela zbořena a materiál prodán za
12 zl.

Ku stálému naléhání faráře bylo přikročeno k jakés-takés chudičké opravě v r.1838.K oboum vchodům do kostela přistavěny předsíňky,ovšem způsobem neumělým beze všeho slohu a náležité úpravy, Teprve v r.1844 bylo přikročeno k povrchní nutné také opravě na věži.Á poněvadž opravy se prováděly od správy komorního panství Pardubického,jako patronátní,jen aby byly lacino odbyty,stala se opět nutnou oprava věže již v r.1864.

V r.1872 dne 5.června shořel hlavní oltář,načež zavedena byla dobrovolná sbírka mezi občanstvem v Ždánicích,k uhrazení nákladu na novou důstojnější vnitřní úpravu kostela.

Vnitřní výzdoba chrámu byla doplněna r.1876 zejména hlavního oltáře a zakoupena nová gotická monstrance.-v r.1882 přikročeno k zevnější opravě zdi kostelních,a věže.

A v r.1883 přikročeno zase bylo bohužel ku rozšíření dosavadního původního úzkých oken v lodi,při čemž románsko-gotická okna byla vylámána a na nynější široká okna zařízena.Pazrně p.projektantovi byl sloh gotický věci docela neznámou,a tak starobylá tato svatyně opět utrpěla na svém původním rázu a významu.Při tomto vylamování zdiva a otloukání staré omítky uvnitř kostela,objeveny byly zbytky starých nástěných maleb /fresco/ figurálních,která dle osobní výpovědi a svědectví staráho posud žijícího kostelníka Ant. Černohorského,napotom byly vrstvou malty zastřeny a zabíjeny!Stalo se r.1883! za panování centrální komise pro zachování památek ve Vídni!...

V r.1892 dne 21.května okolo 4 hod.odpol.blesk udeřil do střechy kostelní a zapálil zde s dosti škody zde spůsobil.Nato teprve byla věž opatřena hromosvodem a r.1894 vykonány potřebné stavební opravy.-Příčiněním faráře byl kostel r.1895 vhodně vymalován a činí důstojný dojem slohovým uspořádáním.

Nynější varhany na kruchtě pocházejí z r.1901 od stavitele varhan z Král.Hrdce.

S nutnou opravou kostela započato dne 19.června 1908.U příležitosti konaných oprav,podnikl farní úřad opět dobrovolnou sbírku u občanů a její výnos byl 1795 kor 69 hal,z toho vydáno 1810.88 K. Zevnější oprava stavební vyžadovala nákladu 2988 Kor náklad uhrazen fondem zádušním.

V roce 1654 byly matriky z fary Ždánické spojeny s matrikami fary sousední v Osicích a také do Osic přeneseny. Nové matriky na faře Ždánické nacházejí se zde od r.1784.

Na císařském panství Pardubickém nacházejí se léta 1650 fary a kostely:ad 9.Silverius Mazurkowicz-Polák držel též farní sv.Waclava se vsi Ždánice při čemž předešle vycházelo desátku 3 korce, 2 věrtele pšenice. 52 korců 3 věrtele žita, 3 korce 2 věrtele ječmene, 63 korců 3 věrtele ovsa,ale na ten čas se odvádělo toliko 15 korců žita;2 věrtele ječmene a 11 korců 3 věrtele ovsa.Při též faře byla též jedna louka a rolí kněžských pod 40 korců,jichž se toliko 8 korců na ten čas osávalo a z nich třetí mandel faráři dával,ostatní pak ladem ležely a některé již porostlinami zašlé by K téže faře náležel kostel filiální sv.Mikuláše ve vsi Podolšany, při němž bývalo ~~xxx~~ desátku po 10 kor.1 věrt.žita a ovsa,ale na ten čas ničehož se nedovozovalo.- Osadníci těchto kostelů všichni letníky každoročně máslo a sýr i o blačí /len/ dle možnosti faráři odvozovali a s nim i v příčině placení od křtův,oddavkův a pohřbů spokojeni byli,vycházelo v jedné sumě ročně duchodu 16 kop míš a desátku 148 korců 3 věrtele žita,8 korců 3 věrtele ječmena a 121 korců 2 věrtele ovsa.....

Co se vydávání peněz zádušních při kostelích filiálních za obědy kněžské- šehož předešle od starodávna nebyvalo-dotýče,učiněno při komissí generální připomenutí,aby takové útraty s velikým stencením důchodů zádušních spojené,budoucně přestaly a dokonce zastaveny byly,neboť za takové služby Boží při kostelích filiálních,při nichž od osadníků žádného desátku farářům nepřicházelo,plativalo se předešle i za obědy kněžské nejvíce po 1 kopě míš. a nikoli po 2 kopách a od některých záduší i po 3 zlatých rýnských,jak si to faráři na ten čas nařizovali.

"Vedle zdání komissí generální,měli zvláštní faráři dosazeni býti na fary:1/Tejneckou,2/ Bohdaneckou, 3/ Sezemickou spojenou s Dřítečskou, 4/ Ždánickou spojenou s Vosickou a Opatovickou....

Z písemných dokladů,chovaných v archivu Arcibiskupském v Praze, seznať lze,jak převraty náboženské a násilí vojenské ničily spolu všechnu mravnost v lidu kterýž sesurověl-a nebylo mu už nic nedotknutelným.

V témž archivu arcibiskupském oři roce 1595 mimo jiné, ze dne 21. září nachází se dopis "Pavla Wimberského, děkana v Sedlčanech, který na kněžství od biskupa Nicopolského a suffragana Olo-mouckého vysvěcen a v Krumlově českém kaplanem byl, prosí Jeho kní-žecí Milost, Zbyňka Berku, arcibiskupa Pražského, aby na faru Ždán-skou za feráře potvrdil."

V r. 1597 ze dne 6 máje list v němž kněz Pavel Wimberský farář ve Ždánicích na panství Pardubickém, stěžuje si u Jeho knížecí Milos-ti, arcibiskupa Pražského, že jemu se příjmy farní zkracují od osad-níků a žádá aby se ho v té věci ujal... v témž pak listě mimo jiné píše: Jakož jest mi pan děkan /z Pardubic/ přijejš ke mně dvě sup-likaci k přečtení podal /jedna od pana hejtmana a druhé od vosad-ních, že bych jmenovaná registra k sobě přijíti měl. toho pan děkan dokládá, že m sou mi od JM knížecí, Pana, Pana Arcibiskupa Pražské-ho odeslány a moje psaní od JMti nechtěl mi ho dáti přečísti, než pečet mi toliko ukazoval učinivše před tím psaní, že mají u mně pé-ni komissaři z Prahy býti strany vohledníání věže při kostele."

Jiný list z r. 1537 vypravuje o poměrech v Labské Týnici, kde chtěli míti kněze kalviničtí takto:

Ctihodný kněze Vavřince Žandovský a ~~Praze~~ Pane Děkane milý, zdra-ví, štěstí a v něm mnoho dobrého od Pána Boha Všemohúcího, Vám věrně rád přeji. - Oznamuji Vám toužebně, že naši Tejničtí bez žádné slušné příčiny, nemaje té moci /poněvadž sem od Jeho Knížecí Milosti Pána Arcibiskupa Pražského confirmován/ odpuštění, jako by jim col-latura vlastně náležela, dali a mne, abych se od svatého Jiří přes-příštího faru jim opatřil, vzkázati dali.

Já pak jsouc kněz pořádný, k tomu věku zešlého, několik lét na tom-to panství Pardubským, dle povinnosti úřadu svého /v církvi kato-lickém řádem pracujíc, abych se měl Tejnické obci k líbosti bez žád-né jím dané příčiny na své dni potulati a se často stěhovati, po-něvadž teprva rok jest, jak sem tam od Jeho Knížecí Milosti dosazen a confirmován, měl, nebylo mi to k dobrému, vykládám. -

Protož vás ctihodný Pane děkane i pro Pána Boha prosím, že mně v té věci ochrániti /dle povinnosti Vaši, tyž Jeho Knížecí Milosti tak-ovou věc oznámiti a za mne se přimluviti, abych tenx tu, kdež jsem od Jeho knížecí Nilosti dosazen a confirmován, zustával a před ním zanechám byl při pokoji, nepomíněk, ušetřující v tom mé starostia sešlého věku tyž věrností při církvi katolické, neb to poznávám, že by tu rádi nějakého Calviná dostali.

Pan Bůh všemohoucí Vám hojná, hojná odplata býti ráčí. Vám vždycky volný a poslušný kněz Vavřinec Ledcenus, farář v městě Tejnici. Důstojnému knězi Vavřincovi Žandovskému, panu děkanu Pardubskému.

List ze dne 3.května r.1603 obsahuje "Odpověď rychtáře a všech sousedů ve vsi Ždánicích na panství Pardubském, hejtmanu téhož panství Albrechtu Pffeferkornovi z Ottopachu, proti stížnosti správce jejich církevního, proti stížnosti správce jejich, kněze Pavla Wimbrského Rabidiusa /pod obojí/.: Arch. Archiep. Prag Counp. Sbig. Berka Arch Aug A 1603.

Z roku 1603. 8. Juli: V Puchalterii Koruny České.-podává dobré zdání ve příčině stížnosti kněze /pod obojí/ Pavla Wimberského, správce církevního ve vsi Ždánicích na panství Pardubském.....

Z roku 1650 z 12.října. Urozenému a statečnému Pánu, a Panu rytíři Havlovi Gotthelfovi z Freidenberku, JMC panství Pardubického a Smrkovského hejtmanu k dodání. "Vašp Milosti Urozený a Statečný Rytíři, panství JMC Pardubického a Smrkovského, Pane hejtmane a Ochránce Náš laskavě dobrotivý!-Ve vsi nejhlubší pokoře a ponížnosti my níže podepsaní lidé JMC kmetci poddaní s tímto spisem před Vaší Milostí vstupující, žádost naši tuto šetrnou přednášíme. Zůstávájíce na panství tomto JMCPardubským ve vsi Wosicích, při osadě naší fara /a kostel založení na Nebe vzetí Blahoslavené Panny Marie/, kteráž od desíti let oustá bez faráře a my lidé robotní bez kazatele Slova Božího a duší našich k spasení vyučovatele zůstáváme a předně k zpovědím svatým ke komunicování Svátostem velebným i ke křtu svatému malých dítek, tak jako osadní jinší přicházeti nemůžeme, nýbrž takového správce církevního jinde /mnohy kráte i v městě Hradci Králové/ chtíce duše naše hříšné k spasení přivésti, sobě pohledávati musíme, nad čímž nemalou, ale velikou lítost a zarmocení majíce po několikráte mezi sebou, abychme pastýře duší našich dosáhnouti mohli, o to jsme se snažili. Ale však veliká nepřiležitost, časy Marsové vojenské nám ubohým lidem osadním na překážku a v cestě po ta všechna nadepsaná léta stála.

Až nyní pak v tomto od mnoha let vinšovaném pokoji nynějším stálém nacházejíce se na túž nadepsanou faru, velebný kněz Danyel Frydrich Rubecula, Čech rozený, kterýž žádost naši naplniti a slovem Božím nám posluhovati a duší našich pastýřem duchovním býti se protestiroval, na to přicházíme a v příčině té my lidé osadní jakožto k naší předzřízené, laskavé, dobrotivé a prozřetedlné vrchnosti se ucházíme a se vsi náležitou uctivostí z gruntu srdcí svých nejponiženěji všickni-jednomyslně žádáme, že nám k tomu radou vzáctnou svou nápomoení býti a k Jeho Eminenti Pánu panu Arcibiskupu hradu Pražského, o téhož jmenovaného pana Pátera nám k dosazení intercesní připsání učiniti ráčíte.

Nicméně však jsouce my od osady Zšduší Ždánského /nemohouce oni sami pro ránu morovou u nich následující k Vaší Milosti přicházeti/ v tom požádání, abychme Vaší Milostí přednesli, poněvaž blízkost cesty jejich od nás jest a velebný Pán, páter Silverius, farář města Přeloučí, města Bohdanče a fary Bělské, majíce tyto tři fary též čtvrté colatorství Ždánské dobrovolně pustiti se protestiroval, abyste zase toho nadjmenovaného správce církevního /poněvaž farář bytný pro spustlost fary u nich zůstávati nemůže/ k přísluhování jim slova Bžího vedle osady a kolatury naší k dosáhnutí jim dopomoci ráčili.-

V čemž že tyto žádosti naše i druhé osady od Vaší Milosti uslyšané budou, cele se důvěřujeme a v této pretensi k laskavé protekci Vaší Milosti pod ochranu se submitirujeme"

Vaší Milostí vše dobré žádající Rychtářově, konšelé i všickni osadní záduší Wosického. /Archiv arcibiskupský v Praze Recepta ab anno 1650. Letha Paně 1650. 28 Oktobris. Karel Gothelf z Freydenberka JMC hejtman na Pardubicích přimlouvá se JE knížete arcibiskupa v Praze a u konsistoře Pražské za confirmaci pro kněze D. Rubecula za faráře na faru Wosickou a Ždánickou. /Arch. arcib. v Praze Rec ab anno 1650/

Nynější farní budova zděná, zbudovaná byla av roce 1715 a sestává z obytného stavení s příslušenstvím, zahradou, rybníčkem, sadem a hospodářskými staveními. Obnoveno r. 1923.

Plebáni čili faráři,

při chrámu Páně sv. Václava v Ždánicích byli již z doby jedenáctého století. Právo podací vykonávali vladykové ze Ždánic až do r. 1339. Z té doby jest nám znám plebán D i v i š, který zde zemřel v r. 1358. Od r. 1339 vykonával právo podací společně opat kláštera Opatovického. Nástupcem plebána stal se kněz M i k u l á š, který byl prvním ustanoven od opata kláštera Opatovického společně s vladykou ze Ždánic /Bratří Neustup a Vseta? ze Ždánic r. 1358.

R. 1364 dne 26 července, směnil V á c l a v plebán v Ždánicích místo s Janem, plebánem v Šlapánově, který od plebána z Osic v úřad svůj byl uveden.

R. 1365 plebán Jan zase směnil místo s O t t o u plebánem kostela v Litomyšli. Plebán Otto měl pak rozepři s Klášteřem Opatovským ohledně desátku k faře Ždánické patřícího; spor ten r. 1375 vyrovnán v tom smyslu, že klášter se zavázal plebánu Ottovi a jeho nástupcům desátek z klášterních polí u Ždánic ležících, patero zrna odváděti a sic žita, pšenice, ječmene, ovsa a hrachu. - /Lib. erect. I. p. 101, Borový/.

Roku 1377 dne 22 června změnil místo plebán Otta v Ždánicích s plebánem C t i b o r e m ve Veselé, s přivolením opata Opatov. kláštera /Libri confirmat/. Plebán Ždánický platil desátku papežského v letech 1384, 1385, do r. 1405 po 15 gr ročně a r. 1399 platil 30 gr. /Tomek R. 91/.

R. 1420 jmenuje se H a v e l farář ze Ždánic co svědek listu kterým se zavázal klášter Opatovický platit 300 kop gr. čes. ročně Petrovi z Častolovic a Alšovi ze Šternberka /

R. 1436 zastaveny Ždánice s panstvím, Diviši Bořkovi z Miletínka /Palacký Archiv Český IV. 175/.

Po bouřích Husitských byla fara utrakvistická. Pro nedostatek kněží zůstala snad v této době fara neobsazena, až máme určitých zpráv z r. 1555.

- R.1509 přešlo právo podací na p.Viléma z Pernštejna a tak spojeny Ždánice navždy s panstvím Pardubickým. /Palacký A.Č IV 213/
- R.1555 byl tu správcem bratr M i c h a l z Jamného, syn mlynářův a zemřel zde r 1564 dne 19.srpna.vzdělal dům farní a vinici.
- R.1564 spravoval tu sbor bratrský J i ř í S m r ž e k, kněz do roku 1599, kdy zde též zemřel. V době té jmenuje se též farářem zde: Jan Měshovský a r.1597 Pavel Wimberský děkan ze Sedlčan.
- R.1590 zemřel zde farář Jan Meytský a pohřben jest v kostele v levé lodi v místech před nyn.oltářem sv.Anny.Posud zachovalý náhrobek mánápis: Anno Domini 1590 Sub hic mole jacet Joannes Meytezemus polyhystor alias pastov Zdanicensis.
- R.1608 vedl správu Martin Heřmánek děkan z Pardubic
- R.1615 byl zde farářem Jonáš Kořenský.
- Po událostech válečných r.1620 byla fara jako utrakvitická zrušena pro nedostatek kněží kazolických, byl zde pouze administrátor z kláštera Minoritů z Pardubic.
- R.1622 působil zde kněz Jan Kobylka od r. 1629 do 1637 kněz Bartoloměj guardian z Pardubic a později z Hradce Král.
- R 1650 Daniel Rubeculus /Červenka/
- R.1854 stal se kostel Ždánický filiálním od Hradce Král.a odtud bylo duchovního příjmu žita a ovsu po 38 strychu 2 věrtele.
- R.1655 spojena fara Ždánická s Osicemi, farářem byl Jiří Cartnelis, řeholník řádu sv.Petra a Pavla.
- R.1677 farář Jiří Křištof Hájek z Osicích, který po dvacetiletém úsilí vymohl školu v Ždánicích a dal postavit v kostele zdějším a v Podulšanech nové oltáře.
- R.1769 zřízeno v Ždánicích expositura, a teprve
- r.1837 po usilovném namáhání občanů Ždánických docíleno toho, že zde zřízena lokalie, která byla uskutečněna dekretem 3.května 1837 čís.107005 Dvorská kancelář ve Vídni, zaslaném na komorní panství Pardubické a sděleno dekretem biskupské konsistoře v Král.Hradci ze dne 8.června 1837 čís.1842 vikáři Janu Řepovi far.v Osicích. Což oslaveno 30.zářím 1838 po sňavnosti chrámové vydán řed.rytíři z Klannerů tištěné poděkování.
- Prvním lokalistou jmenován P.Josef Urban, který založil Pamětní knihu, vedena jest německy, v důsledku nařízení z 31.augusti 1835 čís. 5952 pres.
- Druhým administrátorem byl P.Jan Hubálek z Rychnova od 10/3 1849 do 1/10 1849.a přešel na faru do Pečina.
- R.1849 P.Václav Josef za něhož byla obnovena fara Ždánická

První farář Josef V. zemřel 10.srpna 1861. a administrátorem se stal.P.Leopold Richter kaplan z Osic.

R.1862 jmenován farářem P.Jan Čeněk zemřel 25.února 1875

R.1875 dne 6.září stalse farářem P.Karel Krátký

R.1887 P.Frant.Sedlatý zemřel 8.prosince 1906 po něm administr.
P.Fr.Dvoboda od 13/XI.1906 do 18/IV 1907.

Kroniku napsal Antonín Materka, rytíř řádu sv.Silvestra P., před-
nosta škol.úřadů hlav.města Prahy vv,čestný člen mnoha spolků.
Praha XII.Moravská č.20,který zemřel dne 17.května 1938 str 88 1/2

Palouš Josef monsignore

Lukeš.... KopeckýDohnal 1958 a mezi nimi nemnoho dalších více či méně významných a známých (za každé další jméno nebo čin pro obec a okolí budeme vděčni.).

Zavřel Miloslav do r. 2001

20.04.2000 80 let

ThDr.Pawel Nowatkovski zatím současný.

Ždánický mlýn vpravo zadní část ještě před přístavbou schází dvě patra.

CTOUČIM POZDRAV!

CHRÁM PANE ZASVECENÝ PAMÁTCE SV. VÁCLAVA ZALOŽEN ZDE BYL
V JEDENÁCTÉM STOLETÍ OD VLADYKŮV ZE ŽDANIC

PŮVODNÍ STAVBA BYLA ZE DŘEVÍ

LETA PANE 1339 ZA SLAVNÉHO PANOVÁNÍ OTCE VLASTI
CÍSAŘE A KRÁLE ČESKÉHO, KARLA IV.

VYSTAVEN TENTO CHRÁM PANE ZA OPATA HROZNATY
NAKLADEM SLAVNÉHO BENEDIKTINSKÉHO KLAŠTERA
OPATOVICKÉHO ZALOŽENÉHO ROKU 1086 NA PAMÁTKU
PRVNÍ KORUNOVACE KRÁLE ČESKÉHO, VRATISLAVA I.
PO BOUŘÍCH VÁLEČNÝCH A PŘEVRAtech DĚJINNÝCH
OBNOVEN VLÉTECH 1629 A 1861. JAKOŽ I V JUBILEJNÍM
ROCE 1911 ZA FARÁRE JOSEFA PALOUSE.

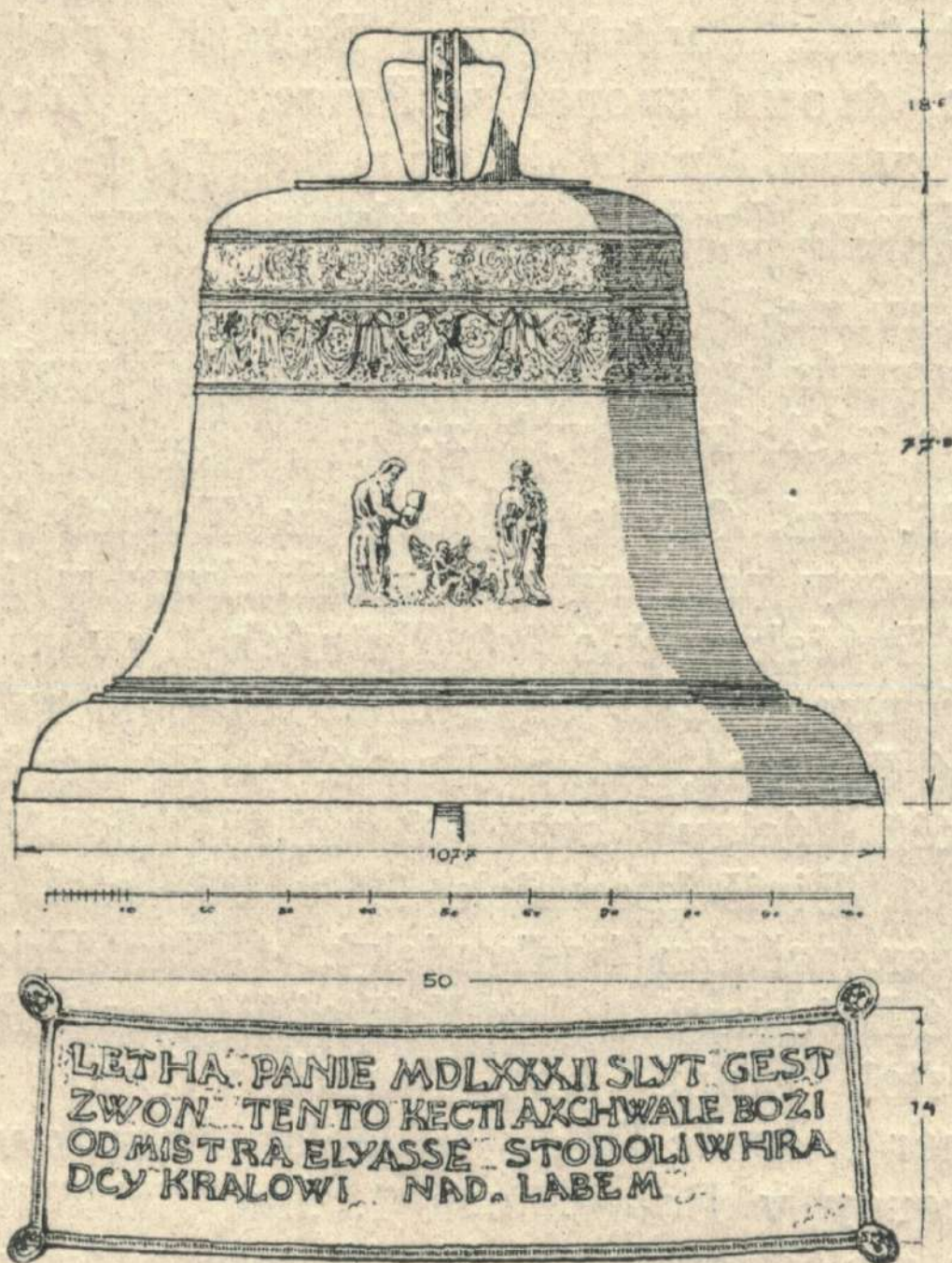
— SV. VÁCLAVE NEDEJ ZAHYNOUTI NÁM NI BUDOUCÍM. —

Umíráček na nejvyšším místě ve věži našeho kostela. Na předešlé stránce zvon který v současné době nevisí ale je odložen na jednom z trámů a silně znečistěn (trochu ostuda) ,visíval podle mé paměti v okně naproti škole.(tzv. krovák)

Zvon z r. 1582 ve Ždánicích.

Kreslil arch. B. Korbel.

Tento zvon zrekvírován v druhé světové válce . Předtím padl za obět válce zvon roku 1916. Jehož nákres nemám současné době k dispozici. Celkem měla naše věž pět zvonů.

Zvon který občas slyšíme a který se nám zachoval do dnešních dnů a nebyl zrekvírován pro válečné účely.

Toť zatím o našich zvonech vše i když další informace už jsou na obzoru.

Zachovalý nápis ve věži kostela na jednu opravu.

Zkuste přečíst není to až tak těžké. A pokud jste četli pozorně
O tomto již byla zmínka.

Doklad na částech betlému že knám dorazil drahou 28. Augusta 1891.

Tyto varhany postavil za 1000 zl.

Fr. Kudrna, varhanář z Pardubic. Solovini
nákladu krylo záduší, druhou obce přifařena
přiráčkou 6' sžďle přímé daně (4758 zl.).

Poprvé se na ně hrálo dne 22. listopadu 1891
na den sv. Cecilie. Farářem byl: P. Fr. Sedlatý.
Říd. učitelem: T. Filip. Učitelé: A. Valášek,
H. Šrajer, O. Pospíšil. Starostové: Fr. Černo-
horský, po něm v témž roce V. Danihelka
ve Žďánicích, Fr. Rychter v Podůlšanech,
J. Jirásek, po něm v témž roce Fr. Puhlovský
v Dolanech, J. Košťál v Plichu, Fr. Kolman
ve Steblově. Patronem kostela byl baron Plich.
Dráše z Vartinbergu v Pardubicích.

Staré varhany se 5 rejstříky staly se
nepotřebnými, sloužice asi 100 let, r. 1834.
opravovány byvše naposledy. Žďánice 318
r. 1891. 948 obyvatel, Podůlšany 318

Plich asi 200, celá farnost 2530 obyvatel.

A takto vypadal na původním místě.

Dále následuje vývoj znaků Ždánic.

Op. Ratolda

Poslední vpravo je pečeť Oty Ratolda ze Ždánic z roku 1358 (tetřívka údajně) Roku 1339 , 3. února prodává Vaněk ze Ždánic některé své grunty Opatovickému klášteru. Roku 1412 se připomíná jako pán na Bucích Václav ze Ždánic (Trutnovsko). Roku 1349 v jednom listě se přimínají příslušníci Trutnovského manství Mika ze Ždánic. Proto naše Ždánice jsou velmi staré i když někteří neznalí pisatelé uvádějí vznik Při zakládání rybníků což je chyba. V té době vznikla Ždánice Nová neboli Malá a postupem času se obě spojily a tak vznikly Staré Ždánice. Nepravdivý údaj o vzniku se

nachází například v knize o městě Lázně Bohdaneč z roku 1998 (vydalo nakl. MILPO), je to škoda. Proč si neověří fakta a píše nepravdu to by jsme o svých dějinách neměli.

Dále budou následovat postavy a postavičky z doby mého mládí ,tímto se snad neztratí v propadlišti dějin neboť ve své době patřily k dennímu koloritu naší obce.

Tyto záznamy se snažíme neustále doplňovat (Luboš 602 113 015)

